

Referat af møde i Det Grønne Råd i Svendborg Kommune

Onsdag den 13. september 2023

kl. 15.30-17.30

Svendborgvej 135, Vester Skerninge (Mødelokale 1 og 2).

Deltagere:

Jesper Kiel (Svendborg Kommune Teknik- og Miljøudvalget)

Flemming Madsen (Svendborg Kommune Plan- og Lokalsamfundsudvalget)

Christian Ahlefeldt (Dansk Skovforening)

Christian Vesterager (Patriotisk Selskab)

Hans Jakob Clausen (L&F Centrovic)

Ian Heilmann (Dansk Botanisk Forening)

Jacob Foged (Svendborg Jægerråd)

Jens Fabricius (Cyklistforbundet)

Rasmus Elmquist Casper (Geopark Det Sydfynske Øhav)

Lars Ellermann (Svendborg Sportsfiskerforening)

Thomas Bjørneboe Berg (Naturama)

Niels Andersen (Dansk Ornitologisk Forening)

Ninna Larsen (Friluftsrådet)

René Lund Chetronoch (Danmarks Naturfredningsforening)

Lasse Ussing (Svendborg Natur- og Miljøskole)

Marianne Wedderkopp (Svendborg Kommune, afdelingschef Klima, Natur og Miljø)

Per Rygaard (Svendborg Kommune, afdelingsleder Klima, Natur og Miljø)

Liselotte Kæmpe (Svendborg Kommune Klima, Natur og Miljø, Referent)

Dorit Fruergaard (Svendborg Kommune, biolog Klima, Natur og Miljø).

Afbud:

Anni Borup (Naturstyrelsen)

Bo Egelund (NOAH)

Michael Mortensen (Svendborg Museum)

Søren Hansen (Svendborg Vandløbslaug)

Ikke til stede:

Allan Mortensen (Fyns Familielandbrug)

Dagsorden og referat:

1. **Godkendelse af dagsorden.** *Punkt 6 rykkes op før punkt 4.*
2. **Opfølgning på sidste møde den 10. maj 2023** v/ Jesper Kiel og Marianne Wedderkopp.

Jesper: Kæmpe Bjørneklo – Indsatsplan, vi kan ikke nå det med de ressourcer, der er. Vi bekæmper på kommunens egne arealer. Hos private, vi kan evt. lave en fælles informationskampagne, når det er tid, at folk selv kan gøre en indsats. Vi kan tage det op på et møde inden sæsonen.

Der var tilslutning til at tage forslaget op i rådet.

Budget: Sparekataloget sendt i høring i DGR. Ikke så mange høringssvar om natur. Mange høringssvar fra kommunens interne høring om at vi sænker inde temperaturen til 19 grader.

Teknik- og Miljøudvalget har prioriteret, hvad udvalget ønsker at friholde for besparelse:

- 1) Besparelse på naturområdet
- 2) At sænke temperaturen
- 3) Besparelser på kollektiv trafik

3. Meddelelser/kort nyt

- Status det fælles fynske Life-projekt ('RING Life') v/ Jesper Kiel og Marianne Wedderkopp
Kommunerne på Fyn og Naturstyrelsen har sendt ansøgningen til EU den 5. september. Der går 6 måneder, inden vi får svar. Der er projekter for i alt 100 mio., heraf ca. 6,2 mio. kr. i Svendborg Kommune. Det handler om:
 - Permanent udtagning af arealer ved Rødme Svinehaver til udvikling af overdrev.
 - Støtte til græsning og pleje af småøer i øhavet – især løsninger til transport af dyr og tilsyn med dyrene.
 - Ekstensivering og afgræsning af arealer på Skarø (10 ha) og Hjortø (10 ha) – tidsubegrænsede aftaler - bl.a. af hensyn til Klokkefrø.
- Besøg fra UNESCO v/ Rasmus Elmquist Casper. Casper var lige kommet hjem fra Marokko og fortalte om jordskælv, det voldsomste i over 100 år.
Allerede første dag: Vi fik uden kommentarer grønt kort, så vi er blevet indstillet. Evaluatorene havde nævnt en bemærkelsesværdig lokal opbakning til projektet. Overraskende, troede først vi fik besked til december. Det er kulminationen på mange års arbejde. Den officielle udnævnelse kommer først til marts 2024 og så begynder det "rigtige arbejde" – en startlinje. Tænker at Kr. himmelfartsdagene (3-4 dage) kunne blive Geoparkdage og vil gerne invitere organisationerne med.

Geoparken skal reevalueres af UNESCO hvert 4. år.
- Status stenrevsprojektet v/ Jesper Kiel og Marianne Wedderkopp
Afslag fra Velux fonden, desværre. Vi har søgt 4 mio. fra Åge V. Jensens fond til mindre indsatser i Øhavet og håber på svar sidst i september. Samarbejde med Geoparken, Naturskolen, universiteter, lokale foreninger og virksomheder.
- Status fredningsforslag Vejstrup Ådal v/ René Lund Chetronoch
Fredningsnævnet har bedt DN om at inkorporere kommunens høringssvar i et revideret fredningsforslag. Det fik lokalkomiteen i går. DN sender det

til Fredningsnævnet senest 26. september. Det vil blive offentliggjort på Fredningsnævnets hjemmeside.

- Vandområdeplaner v/ Per Rygaard
Vi skal restaurere én sø (Gudme Sø) og lave 31 indsatser i vandløb samt bidrage med vådområder. Vi er gået i gang med 10 forundersøgelser for vandløbsindsatser, vi skal være færdige i 2027.
Vandrådets indstillinger er fulgt, og herudover er der taget få gamle projekter med igen.
Flemming: Det er tiltrængt, der er ingen fisk.
- Natura 2000-handleplaner v/ Per Rygaard. De statslige Natura 2000planer blev offentliggjort lige før sommerferien. (PP vises med oversigt). Kommunen har bedt om 2 måneders udsættelse for offentliggørelse af forslag til handleplaner. Det er der mange kommuner, der har bedt om. Ellers kan vi ikke nå processen. Hvis vi får udsættelse, kan vi nå at inddrage DGR.
Christian A: I laver ikke noget i Fredskov, vel?
Dorit: Nej, det er Miljøstyrelsen.

Det blev aftalt at flytte mødet i december til den 8. januar for at kunne nå at inddrage Det Grønne Råd. Liselotte sender ændret kalenderinvitation ud.

4. **Formålet med Det Grønne Råd**, drøftelse jf. punkt 4 på mødet den 10. maj.

Indlæg fra Bo, der har meldt afbud. Omdeles og er sendt pr. mail til DGR i dag. Bo spørger, om rådets formål er at sikre naturen, det er væsentligt med dialog og foreslår at holde møderne ude.

Jesper: Det kræver, at der er et lokale på lokationen. Ønsker skal komme fra DGR.

Lasse: Fint med navneskiltene i dag. Kunne man pr. gang lave en runde, hvor en person i DGR præsenterer sig selv. (Centrovic, hvad er det?) (Hans Jakob, Mit skilt er forkert det er L&F Centrovic – Landbrugsforening.)

Hans Jakob: Korrigerede Bo – Hans Jakob var med på ekskursionen i maj.

Christian A: Ekskursionerne kan synliggøre/visualisere problemstillingerne. Jeg oplever, vi er rådgivende, vi er mange forskellige præsenteret, og vi skal helst opnå en konsensus. Vi skal have lov til at få vores holdninger med i referatet. Det oplevede vi ikke, vi fik sidste gang.

Hans Jakob: Så positivt på forskellene og fantastisk, at vi har sådan nogle kapaciteter her fx Ian.

Jesper: DGR's anbefalinger skal indgå i kommunens beslutningsgrundlag. DGR holder 4 møder om året, Teknik- og Miljøudvalget 11 gange om året. Svært at nå at få det til at passe sammen. Vi tænker DGR ind.

Lars: Kunne vi snakke om, hvilke oplægsholdere vi kunne tænke os?

Christian V: Lidt skørt, at vi diskuterer et indlæg fra en, som ikke er her. Men vi kan diskutere kommissoriet. Finder, at kommissoriet er godt. Vi er nogle gange uenige og diskuterer, men det er ok. Vi skal have en fri diskussion og ikke nødvendigvis nå frem til en samlet holdning.

Og ja svært at få tilpasset med 4 / 11 møder.

René: Vi er et Grønt Råd og må derfor interessere os for naturen. Interessant som Bo skriver at komme ud på besøg og lære hinandens områder at kende. Også mere end den ene gang om året, som nu.

Nina: Bos indlæg vedr. storbonde på Tåsinge. Opkøber store arealer og nedlægger stier, ikke befordrende for naturen.

Hans Jakob: På Tåsinge er det i det mindste en der taler dansk, i Jylland er det tyskere eller hollændere. Vil også rigtig gerne ud på besøg og stiller sig gerne til rådighed i forbindelse med besøg på landbrug.

Flemming: Bo har fundet to virksomheder på Tåsinge, der repræsenterer hver sin yderlighed, interessant idé at komme på besøg.

Christian A: Vigtigheden af dette. Referatet blev førhen først godkendt på næste møde. Nu skal det være inden for 14 dage. Kan man godkende referatet på mødet?

Jesper: Det kommer vi til lige om lidt.

Jens: Fint kommissorium, vi skal nok ikke bilde os ind, at vi har samme holdning inden for alle områder, så fint med besøg på hinandens områder og få større indsigt og forståelse for hinandens interesser. Selvfølgelig er der tidsbegrænsning.

Rasmus: God idé måske to ekskursioner om året.

Lars: DGR kan selv tage ting op, vi bruger meget tid på det som kommunen lægger op.

Jesper: Jeg hører, at kommissoriet er ok, men DGR ønsker mere dialog og besøg ude på egnede steder – foreslår 2 ekskursioner om året. Godt hvis DGR kan komme med forslag, men husk praktikken.

Marianne: Kan vi så mødes på det sted, som vi så skal besøge? Nu er ekskursionen med bus, hvor vi kører rundt. Og det er der også økonomi i.

Jesper: Foreslår én ekskursion med bus og én hvor medlemmerne selv møder op på stedet.

Christian A: Vi var tidligere på Hvidkilde hvert år i DGR. Foreslår grusgraven (Sellebjerg).

5. **Referatskrivning.** Forslag drøftes og prøves eventuelt af i mødet

Jesper: Vi har ikke modtaget forslag fra jer. Vi vil gerne drøfte, hvor omfattende referatet skal være – kan vi drosle ned på omfanget og fx skrive og godkende referatet på mødet?

Nina: Jeg nævnte sidste gang, at man i mødet kunne bede om, at noget blev skrevet til referat.

Christian A: Kun én gang oplevet, at det har været et problem i de fire perioder, jeg har siddet i rådet.

Niels: Vil gerne bibeholde det fyldige referat og gerne inden for en uge.

Jesper: Hvis vi forsøger at konkludere noget – et fælles budskab, så læser vi det op og det godkendes på mødet. Mere en praksis, end vi behøver ændre kommissoriet.

Vi fastholder kommissoriet ift. referat.

Christian A: Referatet skal sendes til os senest en uge efter mødet, ellers kan vi ikke huske, hvad der blev sagt.

Dorit: Kan være svært at nå på en uge, sygdom, ferie m.m.

Rasmus: Bakker op om at referatet skal være ude inden 14 dage.

Jesper: Vi er interesseret i, at det kommer ud så hurtigt som muligt. En ændring i tidsfristerne vil kræve, at det kommer i Kommunalbestyrelsen.

Jesper: Vi konkluderer - hvis der er et fælles budskab på DGR, så læses det op og godkendes på mødet. (Læst op).

Lars: Så skal det også fremgå hvem, der har deltaget på mødet.

6. **Artsrige vejkanter: Besigtigelse i 2023**, vurdering og status v/Ian Heilmann DN har på eget initiativ undersøgt udvalgte vejkanter siden 2019. Formålet har været at give førstehjælp til floraen – der repræsenterer den tidligere så artsrige kulturnaturtype, græsland. Vejkanterne har det ikke godt. Et plantesamfund i balance kræver, at planterne skal kunne spire, vokse, blomstre, blive bestøvet, sætte frø som spredes og ramme pletter med bar jord. Den drift, vejkanterne er underlagt i dag, er kontraproduktiv ift. denne proces. De bliver slået, og høet bliver liggende og det dækker, så der ikke er bar jord. Ian viste PP (er vedhæftet som bilag) med eksempler på vejkanter uden og artsrig flora. Der er fundet og fulgt 22 lokationer ud fra forekomsten af mindst 2 af 7 karakter-arter. Det blev vedtaget i Kommunen, at de 22 områder kun skulle slås en gang om året tidligst september eller gerne senere. Vi har efterfølgende været ude at besøge de 22 steder og vurdere:

- 1) Er karakter-arter til stede? Fremgang i antallet af arter på 1, tilbagegang på 10, status quo på 11.
- 2) Er de slået som aftalt? – Næsten alle steder var der lavet en forsommer-slåning i 1 m bredde, kun 7 lokaliteter er slåpraksis overholdt. Nogle steder også slået hårdt af private, nogle steder 1 gang om ugen.
- 3) Er skiltning i orden? Pæle og skilte er i orden på 13 lokaliteter.

Konklusion: Skuffende resultat, savner tilstrækkelig fokus og omhu fra kommunens side til at sikre den rette praksis. Rapporten er sendt til CETS.

Mulige årsager:

- 1) Manglende kommunikation fra administration til selskabet, der har slår vejkanter.
- 2) Private tager sagen i egen hånd og slår med havetraktor. Hvad er der sket med de manglende skilte? (Se PP) Vi skal have bedre opbakning fra administrationen og private.

Lasse: Bliver skiltene stående de steder, hvor der pt kun er monokultur?

Ian: Ja for ellers er det total kapitulation.

Lasse: Men det er lidt misvisende.

Jesper: Ny entreprenør har overtaget og har hyret andre til opgaven. De har erkendt, at de har lavet en fejl, vi følger op på det. Administrationen har også kontaktet de private.

Thomas: Man kunne lave et stjerne system på skiltene, som viser om biodiversiteten er på vej ned eller op? Men det er nok ikke muligt pga. ressourcer.

Jakob: Jeg bor ude på landet og kan se private slår og tromler grøften! Private skal oplyses. Og man kunne lave artsrige grøftkanter flere steder.

Niels: Hvem ejer grøftkanterne? Et tyveri af biodiversitet, hvis man ikke ejer vejkanter. Veje udmatrikuleret eller umatrikuleret?

Rasmus: Geopark piktogrammer (som er sat under Artsrige vejkanter piktogrammerne), lidt frustrerende, at de er blevet sat herud?! De skulle være fx på Øhavstierne. (*Efterfølgende afklaring: Geopark-piktogrammerne er fjernet*).

Hans Jakob: Landinspektør har oplyst overfor ham, at dem, som har passet arealerne, ejer vejkanterne.

Jesper: Der er nye domme, det er en gråzone.

Christian V: I gamle dage lå vejene i skel. Nu er de udvidet via en udmatrikulering, så man afgiver stykket til fællesskabet. Så er det kommunens? Eller?

(Bjørneboe er nødt til at forlade mødet...)

Nina: Hvorfor er de planter udvalgt?

Ian: De er gode insektplanter og nøjsomme, karakteristiske, hjemmehørende og i tilbagegang.

Ninna: Cikorie står flot nu.

Ian: Den er ikke hjemmehørende.

Flemming: Man kan ikke vinde hævd på vejarealet. Havetraktorerne er det største problem, fejlen i kommunen det retter vi op på. Det handler om oplysning.

Lasse: Stort potentiale i jeres arbejde som grundlag for en oplysningskampagne. Se det her er natur og det skal se sådan ud. Det handler meget om et ændret syn på naturen.

Jakob: Tog Ians materiale med ud til Jægerrådet sidste år, det var rigtig godt.

Ian: Det er ikke kun driften der er et problem for biodiversiteten i vejkanterne. Der er også massiv påvirkning både fra bilernes forureningen og fra markerne.

Jakob: Vil gerne have en redegørelse for u- og udmatrikuleret vejkanter.

Christian A: Det blev taget op sidst af Trafik og Infrastruktur. Gammel Svendborg Kommune er rimelig langt men ikke Egebjerg, Gudme ved jeg ikke. Flere argumenterer med trafiksikkerhed som en grund til at slå. Det er et pædagogisk arbejde.

Ninna: Kan DGR pålægge Naturama infokampagne?

Jesper: Det kan vi ikke, vi kan spørge (Bjørnemose er lige gået). Jesper spørger, om rådet sammen kan gå ud med en kampagne/oplysningsarbejde til april næste år og foreslår, at vi tager et punkt på dagsorden til mødet i januar om en fælles kampagne.

Det var Ians sidste møde i DGR, idet han nu flytter til Sjælland. Jesper takkede Ian for hans store arbejde i rådet og rådet ønskede 'god vind' fremover til Ian.

7. Revision af 'Natur og Friluftsliv'. Teknik- og Miljøudvalget har besluttet at revidere 'Natur og Friluftsliv':

https://www.svendborg.dk/sites/default/files/PDF/natur_friluftsliv_vedtaget_enkelt_190603.pdf

Dorit gennemgik kort den gældende strategi/plan. PP er vedhæftet som bilag. Teknik- og Miljøudvalget forventes at tage stilling til proces- og tidsplan på møde i november/december. DGR blev bedt om anbefalinger i forhold til:

- revisionens omfang
- indsatsområder for naturbevarelse og -udvikling
- implementering af biodiversitetsanalysen (WSP)
- indsatser for adgang til og benyttelse af naturen
- proces, herunder inddragelse af interessenter og Det Grønne Råds rolle
- tidsplan

Per: Input fra jer? Hvilket omfang kan være relevant? Retning?

Christian V: Natur og Friluftsliv (NF) er et fint dokument også fint med en revision. Slagside i WSP's undersøgelse, ikke blevet bedre efter at have ligget i et halvt år. WSP-rapporten bør ikke bruges som beslutningsgrundlag, men som inspiration.

Jens: Mange områder beskrevet på en god måde i Natur og Friluftsliv. Kærligheden til naturen kommer ved at komme ud i den, det halter, mangler en vinkel på grøn mobilitet. Klima, hvor er det i NF?

René: Beskyttelse og benyttelse i naturen altid en balance set for DN. Naturen har en ret i sig selv. Præcision af natursynet, også plads til den stille naturoplevelse. Biodiversitet i WSP's rapport, primært rettet mod insekter. Vi skal også have de andre dele af naturen med. Godt med en firårs opfølgning, men meget gerne en årlig status på fremdriften. Bekymret for at budgettet er for lille, hvad kan overhovedet lade sig gøre. Når naturen skal favne det hele, så er der så lidt at gøre med.

Chr. A: Skovbruget mener ikke, at WSP-rapporten duer. Når man vil naturen skal man motivere lodsejeren. Det er det modsatte i WSP. Jf. Ians oplæg om artsrige vejkanter, motiver lodsejere. WSP er kontraproduktiv.

Lasse: NF er tynd med hensyn til formidling. De andre kommuner er gode til at offentliggøre det, der foregår i naturen. Det er vi ikke i Svendborg (ligger på sidstepladsen) og heller ikke i NF. Vi skal give folk oplevelser i naturen.

Rasmus: Unesco, især formidling. Vi er i gang med at udarbejde et godt dokument for 43 lokaliteter, hvor vi kommer med anbefalinger til forbedringer mht. adgang og formidling. Medarbejderen, som lavede det dokument, hentede god inspiration fra WSP-rapporten. Analysedelen har høj kvalitet. Når vi kigger ud i det blå, har vi en udfordring ift. adgang til Øhavet. Enig i, at der mangler et godt overblik over de arrangementer, der finder sted i naturen.

Niels: Hvorfor har vi ikke Entomologisk forening repræsenteret her i DGR?

Jens: Hvad er vores muligheder?

Hans Jakob: Husk at inddrage lodsejerne på forhånd. Det er vigtigt i en rapport og for at få noget positivt ud af det.

Per: I har delt nogle tanker og idéer. Det kan vi gå tilbage og arbejde med. Men hvordan kan vi inddrage jer? I mindre kredse? Hvad vil I synes om det? Hvordan får vi formidlet?

Jesper: Natursyn, Grøn mobilitet, formidling m.m. det vi skal have med. Tak for input.

Ninna: Gør opmærksom på Friluftsrådets projekt: Projekt *Havet under overfladen*. Der kan søges midler.

Rasmus: Ansøgning på vej.

Christian V: Hvordan kan vi nå noget ift. Teknik- og Miljøudvalget?

Marianne: Der vedtages et budget om lidt, hvor der måske er besparelse på vores område. Så der skal jeg finde ud af, hvornår der er plads til, at vi kan revidere NF. Vi har intentionerne, har måttet drosle ned på formidling, har tidligere været prioriteret. Men det har vi desværre været nødt til at skære væk. Vi har skal opgaver. Så vi venter spændt på budgettet. Der ligger en tidsplan, men vi tør ikke sige, det kan nås til november.

Ninna: Svendborg Kommune blev for nogle år siden kåret som årets Friluftskommune. Der blev arrangeret en event pr. måned under '*Ud i Det Blå*'.

8. Eventuelt.

Ninna: Kommunen har skiftet Blå Flag (internationalt) ud med Badepunkt (Nordisk) på badestrandene. Vi har mange tyske turister. Hvorfor?

Jesper: Det er billigere, vi skulle foretage en masse målinger, og vi fik dem for sent. Der findes en badevands-app, som man kan bruge for den aktuelle status mht. spildevandsoverløb.

Ninna: Marginal jorde - Små strimler jord rundt omkring med fx solsikker – er de statsstøttet?

Hans Jakob: Det er noget vi gør frivilligt, mister ikke arealtilskud.

Christian V: Der er ikke tilskud.

Christian A: Fx for at få lov til at sætte fasaner ud. Det er Beetle Banks (for insekter), det er ikke for fasanernes skyld.

Lasse: Inviterer til Åbnet hus på havnen bagsiden af Frederikshavn på onsdag den. 20. kl. 17 – Svendborg Sund Havhave.

Hans Jakob: Projekt i samarbejde mellem Landbrug, DN, DOF og Naturstyrelsen, aflastningssteder med græs til gæs. Fx strandenge.

Ninna: Græsslåning har betydning for alliker og råger. Friluftsrådet har fået at vide, at man ikke skal slå græsset, der kan de finde føde. Højt græs, der kan de ikke komme til.

Jesper: Forventer besparelser på græsslåning også i parkerne.